

**Denne bog er tilegnet dig, der skylder penge
til en monopolist, der administrerer din pengestrøm**

Peter Kovács
kritiske@bankkunder.dk

.....

Det nødvendige paradigmeskift

Ændring af grundantagelser, der udfordrer magthavenes interesser - dvs. større paradigmeskift - har altid provokeret til voldsom modstand. Det gjaldt eksempelvis, da matematiske beregninger beviste, at Jorden var rund, og da biologerne fastslog, at mennesket ikke blev skabt ud af ingenting, men er et resultat af en meget lang biologisk udvikling.

Det var ikke nemt at overbevise datidens stjernejurister om, at man bør give matematiske formler og naturvidenskaben forrang fremfor religiøse skrifter. Det lykkedes vel først, da afstanden mellem den juridiske formalisme og virkeligheden blev for stor.

Om denne bog fører til et paradigmeskift vedr. den del af dansk retspraksis, der omfatter bankers formodede adfærd, blafre i vinden. Det er ressourcekrævende at kæmpe mod vanetænkningen. Det gælder særlig, hvis vrangforestillingerne understøttes af bankernes gigantiske - økonomiske - interesser. Jeg har ikke illusion om, at et paradigmeskift bliver let, men den hidtil sidste bankkrisens afledede virkninger indikerer, at der er behov for at analysere og korrigere domstolenes forestillinger om bankernes økonomiske adfærd.

En retspraksis, der hidtil har ignoreret elementær økonomisk viden.

Det er på tide, at retspraksis ændres fundamentalt på dette område. Økonomer har i generationer vidst, at der gælder en formodning for, at monopolister opfører sig som monopolister - dvs. ikke som (eksempelvis) rådgivere.

Banker ER monopolister, såfremt deres HELkunder ikke kan skifte bank. Monopolister med særlig store processuelle og dermed økonomiske privilegier: Monopolister, der har adgang til og administrerer deres HELkunders pengestrøm.

Det vil sige monopolister, der har privilegier, der ikke findes udenfor banksektoren.

Denne bog - "Bankkundernes Retsløshed" - aspirerer ikke til at være et videnskabeligt værk, men den bygger på en simpel - af den økonomiske videnskab accepteret - grundantagelse (paradigme) om, at

- banker varetager deres egne interesser, og
- prioriterer deres egne interesser over deres kunders

Til enhver tid, i enhver henseende, og - netop for bankers vedkommende - meget professionelt.

Som konsekvens heraf gælder der også en formodning om, at

- banker udnytter deres større viden om egne produkter (asymmetri i viden) til egen fordel.

Banker er - nej, nej og atter nej - ikke rådgivere. Slet ikke. De er forretninger. Forretninger, der markedsfører og sælger flest mulige finansielle produkter og finansielle koncepter. Produkter, der er generiske, dvs. let kan erstattes af andre produkter. Det medfører normalt et skærpet ansvar for sælgeren; i hvert fald udenfor den finansielle sektor.

Der er brugt mange ressourcer på at beskrive bankernes etik og moral eller mangel på samme. Jeg er enig med dig, uanset, hvad du måtte mene om bankerne, men jeg er imod, at man bruger hån og foragt som et værktøj til at ændre noget som helst.

I almindelighed er der intet forkert i at drive en bank, men det er et åbenlyst svineri, at kalde markedsføring og salg for "rådgivning" i en retssal og/eller på andre måder at bruge retspraksis til at fikle med de økonomiske begreber. Det er også forkert at tilbageholde oplysninger med det formål at øge asymmetrien i parternes viden og beslutningsgrundlag. Det er foragteligt at mytologisere bankers adfærd for dermed stille bankkunderne processuelt og økonomisk dårligere, end hvis man kalder de økonomiske fænomener ved deres rette navn.

Sælgere, hvis produkt påfører køberne et tab, er erstatningsansvarlige. Dét gælder ikke i samme udstrækning i retsforholdet mellem en rådgiver og den, der bliver rådgivet. I sidstnævnte tilfælde formoder domstolene som hovedregel, at rådgivningen har været korrekt. Dét gælder også, hvis kunden har lidt et tab. Som konsekvens heraf er det kunden, der har bevisbyrden for, at bankens rådgivning har været dårlig, dvs. ansvarspådragende. Banksektoren tjener milliarder på at bilde domstolene ind, at der gælder en formodning om, at banker er rådgivere.

Spørgsmålet om, hvorledes bevisbyrden fordeles - dvs. hvem af parterne der skal bevise hvad - forekommer at være trivielt juristeri. Jura - åh, gab - for juraens skyld. Men, som det vil fremgå af "Bankkundernes Retsløshed", har bevisbyrdens fordeling en meget stor økonomisk betydning. Det gælder både for den enkelte bankkunde og for samfundet - dvs. både drifts- og samfundsøkonomisk.

Domstolene fører på dette retsområde en fordelingspolitik, dvs. en økonomisk politik til skade for bankkunderne og - stort set - alle andre end dén lille minoritet, der ejer en stor post bankaktier. En fordelingspolitik, der årlig omfordeler mange milliarder kroner.

Omfordelingen kommer bankejerne til gode ad to omgange: Ved en løbende øget indtjening og en deraf skabt kapitalisering af den øgede indtjening i form af overkurser på bankens aktier.

Omfordelingen sker på grundlag af bank-advokaternes veltalenhed og argumenter med den deraf følgende juridiske manipulation af de økonomiske begreber. Domstolenes fordelingspolitik er ikke baseret på økonomiske analyser og/eller en politisk debat. Den foregår skjult for offentligheden ved at tilkende banker processuelle (og dermed økonomiske) fordele.

Når dommere omfordeler milliarder ved (præjudicielt) at forudsætte, at monopolister med processuelle privilegier opfører sig som "rådgivere", er de langt udenfor det område, som dommere har forstand på eller i det hele taget bør beskæftige sig med. Ansvar for fordeling - og omfordeling - af milliarder fra forbrugerne og virksomhederne til bankerne hører under Folketinget. Det vil sige ikke under dommere, der ikke kan økonomi, men anvender den juridiske, dvs. ikke den økonomiske, metodik, når de gætter sig til, hvorledes de økonomiske mekanismer fungerer.

Dommere, der ikke har politisk ansvar for den samfundsøkonomiske udvikling, inkl. beskæftigelsen, husholdningernes forbrug og virksomhedernes muligheder for at investere i nye arbejdspladser.

Jeg er meget ked af at måtte skrive det, men det ville styrke retssikkerheden, hvis dommere - i de enkelte sager - slog plat eller krone om, hvorvidt der gælder en formodning for, at banker opfører sig som monopolister overfor deres HELkunder eller som HELkundernes "rådgivere".

Det er også bedre set ud fra en økonomisk vinkel, at halvdelen af afgørelserne er rigtige fremfor ingen. - Konsekvent ingen.

Det er denne bogs ambition at identificere de juridiske myter, der eksempelvis har ført til, at retspraksis med største selvfølge betragter marketingfolk og sælgere som "bankrådgivere". Marketingfolk og sælgere, der ville miste deres job, hvis de rådgav bankkunderne.

Myter, der eksempelvis – gys! - forudsætter,

- at monopolister med adgang til deres HELkunders pengestrøm og monopolisternes HELkunder er processuelt ligestillede;

- at alle retssager bliver afgjort på grundlag af love og indgåede aftaler;
- at der er fuld overensstemmelse mellem at have juridisk ret og få juridisk ret samt
- mellem at få juridisk ret og opnå en økonomisk fordel, samt
- at processuelt privilegerede monopolister og deres HELkunder har lige stor forhandlingsmagt, hvis deres juridiske interesser kolliderer.

Den klippefaste juridiske begrebsforvirring med hensyn til, hvorledes de økonomiske mekanismer fungerer, har ført til, at bankers økonomiske adfærd anses for at være et spørgsmål om god eller dårlig etik. Det er en grundlæggende forkert tilgang til problemstillingen og dens løsning. Bankers økonomiske adfærd er en logisk følge af, at bankerne har en åbenlys monopolstilling overfor de debitorer, der er deres HELkunder.

Det er vigtigt i sig selv - af hensyn til tilliden til domstolenes faglige autoritet - at retspraksis vedrørende bankers formodede økonomiske adfærd harmonerer med økonomers viden om dette fagområde. Men hertil kommer, at dommere m.fl. bør være bevidste om, at den uvidenskabelige bevisbyrdefordeling er et omkostningseffektivt økonomisk værktøj for bankerne. - Et værktøj, der gennem generationer er blevet brugt til økonomiske fejlallokeringer i multimilliardklassen.

Det er én af nærværende bogs ambitioner at påpege, at bankers rentesatser af deres NETTOMellemværender med deres HELkunder er vilkårligt store. Jeg taler ikke om 12 % eller 23 % eller 37 %, men satser på 476 %, 1492 %, 1789 % eller 2015 %. Dette gælder eksempelvis, når et udlån til en høj rentesats er betinget af et rentefrit indlån eller et indlån til en lav rente.

Simpel integralregning, der ikke kræver avancerede programmer (eller måske endog hovedregning), kan let påvise, at det er normalt, at husholdninger og virksomheder betaler renter til banker, selvom de er bankernes nettokreditorer. Dette er ét af flere eksempler på, at banker - der nyder en rådgivers processuelle fordele - i overensstemmelse med økonomiens paradigme udnytter deres - i forhold til kunderne - større viden til egen fordel.

En teknisk set enkel lov om bankers - dvs. "rådgiveres" - informationspligt overfor deres kunder med henblik på at nivellere forskellen i parternes viden og adgang til information vil kunne tilbageføre årlig over 5,0 milliarder til husholdningerne og virksomhederne. Den økonomiske effekt af denne nivellering af "rådgiverens" og "den rådgivnes" viden ville komme samtlige husstande og virksomheder til gode, men ville være særlig stor for de lavere indtægtsgrupper samt de mindre og mellemstore virksomheder.

Den vigtigste ambition med denne bog er imidlertid noget andet og endnu vigtigere: At påpege, at du er retsløs, hvis du som HELkunde skylder din bank penge.

TOTALT RETSLØS eller måske det, der er endnu værre, fordi retspraksis ikke kalder fænomenet ved dets rette navn, men prætenderer, at du - joh - kan få medhold, hvis du (underforstået) har økonomiske ressourcer til at bevise ditten og datten I øvrigt, i økonomisk forstand ganske irrationelt forudsat, at du kan opnå en økonomisk fordel ved at føre sag mod en bank, som du er dybt afhængig af. Retsløs eller det, der er værre, fordi den hidtidige retspraksis abstraherer fra, hvorledes de økonomiske mekanismer fungerer mellem en monopolist, der administrerer sine HELkunders pengestrøm, og de af monopolisten dybt afhængige HELkunder.

Banker har processuelle privilegier på grund af "forretningsforholdets natur", som ville være ugyldige ifølge loven, hvis de blev aftalt. Banker har processuelle privilegier, der skaber økonomiske incitamenter til at bryde love og aftaler. Privilegier, som domstolene accepterer for banksektorens vedkommende eller ligefrem har tilkendt bankerne. Ikke fordi dommere holder med bankernes veltalende advokater, men af mørk uvidenhed.

Det er grotesk, at retspraksis - i strid med den juridiske kultur i en retsstat - abstraherer fra følgende juridiske banaliteter:

- HELkunder, der skylder en bank penge, kan ikke varetage deres juridiske interesser, mens kundeforholdet består, fordi banker ikke yder lån til at føre sager mod sig selv, og fordi det for en HELkunde er økonomisk selvdestruktivt at sagsøge sin kreditor

- I forbindelse med en af en bank fremprovokeret konkurs tillader skifteretten ikke, at bankkunden argumenterer for, at banken har brudt en aftale. Og bagefter

- når konkursdekretet er afsagt, har den ruinerede, forhenværende HELkunde ingen muligheder for at varetage sine interesser fra før konkursen.

HELkunden mister simpelthen sin retssikkerhed med tilbagevirkende kraft.

Retspraksis er så uudviklet på dette område, at en bank, der tjener millioner eller milliarder på at bryde lov(e) og aftale(r), har - såfremt kunden er afhængig af bankens kredit - frit valg mellem at lade sig sagsøge eller fremprovokere sine debitors konkurs.

Det er domstolenes opgave at rydde op i deres egen irrationelle formodninger om, hvorledes de økonomiske mekanismer fungerer. Men hvis domstolene ikke evner det - eller vil dét - bør retsområdet reguleres af Folketinget.

Bogens sidste afsnit indeholder en række politiske løsningsforslag, som der burde være bredt flertal for i Folketinget. Forslagene sigter i videst muligt omfang på

- at nivellere de ekstreme forskelle, der er mellem bankernes juridiske og økonomiske privilegier og deres HELkunders retsløshed;

- at deregulere og liberalisere banksektoren ved at neutralisere de - af domstolene skabte - økonomiske incitamenter til lov- og aftalebrud;

- at afskaffe de af retspraksis skabte konkurrencebegrænsninger og

- at øge markedsgennemsigtigheden og dermed konkurrencen mellem bankerne indbyrdes.

Banker bør ikke kunne bruge domstolene til at skabe økonomiske incitamenter til at afgøre juridiske tvister på grundlag af parternes økonomiske styrkeforhold (forhandlingsmagt).

Irrationelle juridiske formodninger om, hvorledes de økonomiske mekanismer fungerer, bør ikke skabe økonomiske incitamentter til at bryde aftaler og love.

Teknisk set er det let at forbedre bankkundernes retssikkerhed. Og den politiske vilje er til stede. Endog i overflod. Der eksisterer masser af velmente bestemmelser, der har til formål at sikre bankkundernes retsstilling. Bestemmelser, der er logiske i forhold til deres forudsætninger, men som slet ikke fungerer, fordi de abstraherer fra formodningen om, at banker - jf. økonomiens paradigme, dvs. grundlaget for al økonomisk tænkning - ikke handler etisk rigtigt eller forkert, men til enhver tid meget professionelt udnytter deres økonomiske og juridiske privilegier.

Som det allerede er nævnt ovenfor og vil blive uddybet i bogen, er det jf. den gældende retspraksis i vid udstrækning bankerne, der selv afgør, om de love, der skal beskytte deres HELkunder, i det hele taget kan påberåbes af dem, som loven skal beskytte.

København, juni 2015

Peter Kovács
kritiske@bankkunder.dk